

Wyrok z dnia 26 marca 1998 r.

I PKN 574/97

Pracownik, któremu powierzono mienie do wyliczenia się nie może zwolnić się od odpowiedzialności za szkodę powstałą wskutek niedopełnienia obowiązku reklamowania mniejszej ilości towaru przyjętego i potwierdzonego przez odbiorcę niż wynikająca z dokumentów (art. 124 § 3 KP).

Przewodniczący SSN: Józef Iwulski, Sędziowie SN: Adam Józefowicz (sprawozdawca), Jerzy Kwaśniewski.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 26 marca 1998 r. sprawy z powództwa Zbiornicy Surowców Wtórnych Spółdzielni Pracy „O.” w L. przeciwko Jadwidze J. o odszkodowanie, na skutek kasacji pozwanej od wyroku Sądu Apelacyjnego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie z dnia 28 maja 1997 r. [...]

o d d a l i ł kasację i nie obciążył pozwanej Jadwigi J. kosztami postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e n i e

Zbiornica Surowców Wtórnych Spółdzielni Pracy „O.” w L. wystąpiła z powództwem przeciwko Jadwidze J. o zasądzenie kwoty 142.904.300 zł odszkodowania wraz z ustawowymi odsetkami z tytułu niedoboru 107.791 kg makulatury, powstałego w magazynie, którego odpowiedzialnym materialnie magazynierem i kierownikiem była pozwana w okresie od 15 września 1973 r. do 10 października 1992 r.

Pozwana nie uznała powództwa i wniosła o jego oddalenie.

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie wyrokiem z dnia 4 października 1996 r. [...] zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 5.731,72 zł z odsetkami liczonymi w stosunku rocznym w wysokości: 60 % za okres od 1 grudnia 1992 r. do 30 kwietnia 1993 r., 54% od 1 maja 1993 r. do 14 grudnia 1995 r. i 46% od 15 grudnia 1995 r. oraz 1.223,15 zł tytułem kosztów procesu. Po-

nadto Sąd umorzył postępowanie w sprawie w odniesieniu do kwoty 829,83 zł i oddalił powództwo w pozostałej części. Sąd Wojewódzki ustalił, że pozwanej powierzono magazyn na podstawie inwentaryzacji zdawczo odbiorczej z dnia 14 lutego 1991 r. po podpisaniu deklaracji o materialnej odpowiedzialności za powierzone mienie. Do obowiązków pozwanej należało między innymi przyjmowanie dostaw makulatury i wystawianie dowodów przyjęcia, załatwianie z dostawcami i odbiorcami reklamacji dotyczących jakości i ilości oraz potwierdzanie wykonania pracy w kartach pracy pracowników zatrudnionych przy sortowaniu makulatury. Skup makulatury odbywał się według wagi brutto, a pozwaną rozliczano według wagi netto. Dwie bramy magazynu nie były należycie zabezpieczone. W okresie pracy pozwanej, pracownicy i osoby z zewnątrz magazynu wynosili kolorowe czasopisma z magazynu. Do zakładów papierniczych dostarczano makulaturę transportem PKS. Samochody przed załadunkiem ważono na wadze samochodowej powódki, a po załadunku na wadze powódki, bądź Zakładów Mięsnych lub składu opału. Samochody 20-tonowe wysyłano do zakładów papierniczych z deklarowaną wagą. W przesyłkach makulatury do odbiorców występowały znaczne różnice wagowe na niekorzyść powódki. Różnice te pozwana korygowała wpisując we własnych dokumentach wagę makulatury wskazaną przez odbiorcę. Według tej wagi była rozliczana, pomimo, że jej obowiązkiem było reklamowanie i wyjaśnianie różnic. Powyższa praktyka była znana księgowości i zarządowi Spółdzielni. Inwentaryzacja kontrolna przeprowadzona w dniach od 1 - 10 października 1992 r., według stanu na dzień 30 września 1992 r., wykazała niedobór makulatury wynoszący 99.016 kg. Pozwana uczestniczyła w inwentaryzacji do 7 października 1992 r., po czym udała się do lekarza i została hospitalizowana. Dlatego przeprowadzono w dniach od 10 - 20 października 1992 r. inwentaryzację zdawczo-odbiorczą bez udziału pozwanej z uwagi na jej chorobę. Łączny niedobór ujawniony w obu inwentaryzacjach wyniósł 107.771 kg makulatury o wartości 142.904.300 starych zł. Wobec zakwestionowania wyliczenia przez pozwaną, Sąd dopuścił dowód z opinii biegłego księgowego A.G., który skorygował niedobór do kwoty 114.634.500 starych zł. Zdaniem biegłego obieg dokumentów w powodowej Spółdzielni nie był prawidłowy, skoro pozwana wystawiała dowód „zawiadomienie o wysyłce”, kwitowany przez kierowcę PKS-u, który nie był obciążony za braki makulatury, a odbiorca poprawiał wagę dostarczonej makulatury bez udziału kierowców, jako konwojentów. Na skutek zakwestionowania przez biegłego ceny ze sprzedaży makulatury, powodowa Spółdzielnia ograniczyła powództwo o kwotę 829,83 zł.

Sąd Wojewódzki w Lublinie po rozpoznaniu apelacji od skazującego pozwaną wyroku Sądu Rejonowego w Lublinie z 22 stycznia 1996 r. [...] wyrokiem z dnia 8 maja 1996 r. uniewinnił pozwaną od zarzuconego jej czynu niedopełnienia obowiązków i spowodowanie zawinionego niedoboru w kwocie 11.463,45 zł. W związku z tym Sąd rozważył, czy pozwana w świetle zebranego materiału dowodowego powinna odpowiadać za szkodę w powierzonym jej mieniu w pełnej wysokości na zasadzie art. 124 § 2 KP, czy też zachodzą okoliczności określone w art. 124 § 3 KP. Rozważając te kwestie, Sąd Wojewódzki miał na uwadze nienależyte gospodarowanie przez pozwaną powierzonym jej mieniem, to jest wystawianie dokumentów „MW” i faktur z opóźnieniem, po otrzymaniu potwierdzenia przesyłki według wagi odbiorcy, niereklamowanie różnic wagowych oraz tolerowanie wynoszenia z magazynu makulatury kolorowej. Ponadto Sąd stwierdził brak należytego nadzoru nad pracą pozwanej, tolerowanie nieprawidłowego obiegu dokumentów, akceptowanie wysyłki makulatury według wagi deklarowanej, delegowanie pozwanej w okresach urlopowych do pracy w dwóch oddalonych od siebie magazynach, niestworzenie warunków prawidłowego ważenia samochodów wysyłanych z makulaturą do zakładów papierniczych i nienależyte zabezpieczenie magazynu (włamania). Sąd Wojewódzki doszedł do przekonania w świetle przytoczonych okoliczności, że odpowiedzialność pozwanej należy ograniczyć do 50% wyliczonej szkody. W pozostałej części do powstania szkody przyczyniła się powodowa Spółdzielnia na skutek wykazanych zaniedbań, za które pozwana nie ponosi odpowiedzialności.

Sąd Apelacyjny w Lublinie wyrokiem z dnia 28 maja 1997 r. [...] oddalił apelację strony powodowej i pozwanej oraz zniósł koszty procesu między stronami. Sąd ten uznał, że ustalenia Sądu pierwszej instancji są prawidłowe. Nie dopatrył się w nich sprzeczności oraz naruszenia art. 124 § 3 KP, który został właściwie zastosowany. Ponadto Sąd Apelacyjny uznał, że przeprowadzone dowody nie wskazują na możliwość ustalenia, że zakład pracy nie zapewnił pozwanej warunków umożliwiających zabezpieczenie powierzonego mienia. Okoliczności skutkujące uwolnieniem pozwanej od odpowiedzialności zostały przez Sąd pierwszej instancji ocenione w sposób prawidłowy. Ocena dowodów łącznie z opinią biegłego została dokonana zgodnie z art. 233 § 1 KPC. Fakt uniewinnienia pozwanej wyrokiem Sądu karnego nie może stanowić podstawy do uznania braku odpowiedzialności z art. 124 KP. Sąd Apelacyjny uznał, że Sąd pierwszej instancji właściwie ocenił zebrany materiał dowodowy i wyciągnął trafne wnioski.

Pełnomocnik pozwanej wniósł kasację od powyższego wyroku Sądu Apelacyjnego, w której zarzucił naruszenie art. 233 § 1 KPC przez nietrafne i dowolne ustalenie, że powodowa Spółdzielnia przyczyniła się tylko w 50% do powstania niedoboru. Ponadto skarżąca zarzuciła naruszenie art. 124 § 3 KP przez przyjęcie, że pozwana nie uwolniła się od odpowiedzialności określonej w art. 124 § 2 KP, pomimo wykazania, że szkoda powstała z przyczyn od niej niezależnych. Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości oraz o uchylenie pkt I poprzedzającego go wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach procesu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzuty kasacji są bezpodstawne. Nieusprawiedliwiony jest w szczególności zarzut naruszenia przez Sąd drugiej instancji art. 233 § 1 KPC przez zaaprobowanie zakresu przyczynienia się obu stron po połowie do powstania niedoboru w magazynie prowadzonym przez pozwaną. Sąd Apelacyjny rozpatrzył już ten sam zarzut zgłoszony przez pozwaną w apelacji na tle prawidłowo ustalonego stanu faktycznego przez Sąd pierwszej instancji. Sąd ten trafnie wyważył zakres odpowiedzialności obu stron za niedobór. Ponadto stwierdził, że Sąd pierwszej instancji wszechstronnie rozważył zebrany materiał dowodowy łącznie z opinią biegłego, zgodnie z art. 233 § 1 KPC. Analizując ciężar ustalonych w sprawie uchybień każdej ze stron, Sąd Najwyższy nie dopatrył się żadnych nieprawidłowości Sądu drugiej instancji w ocenie zakresu przyczynienia się stron do powstania niedoboru. Twierdzenia pozwanej zawarte w kasacji, że szkoda powstała z przyczyn niezależnych od niej, nie znajdują oparcia w zebranych dowodach, właściwie ocenionych przez Sądy obu instancji. W związku z tym bezzasadny jest też drugi zarzut kasacji błędnej wykładni przez Sąd drugiej instancji art. 124 § 3 KP. Potwierdzenia tego zarzutu skarżąca dopatruje się w tym, że Sąd przyjął, iż pozwana nie zwolniła się od odpowiedzialności określonej w art. 124 § 2 KP pomimo wykazania, że szkoda powstała z przyczyn od niej niezależnych. Zarzut ten - zdaniem Sądu Najwyższego - oparty jest na twierdzeniach sprzecznych z ustaleniami Sądu pierwszej instancji, zaaprobowanych przez Sąd drugiej instancji, którymi Sąd rozpatrujący kasację jest związany (art. 393¹⁵ KPC). Okoliczności faktyczne przytoczone przez pozwaną w kasacji były już przedmiotem analizy i oceny przez Sądy obu instancji, przy określeniu przyczyn powstania szkody

w mieniu powierzonym pozwanej z obowiązkiem wyliczenia się. W postępowaniu kasacyjnym, brak jest podstaw do podważenia prawidłowych ustaleń Sądu pierwszej instancji, gdyż skarżąca nie wykazała uchybień procesowych tego Sądu, mogących mieć istotny wpływ na wynik sprawy. Opierając się na ustaleniach Sądu pierwszej instancji nie można przyjąć, że pozwana wykazała, iż szkoda powstała z przyczyn od niej niezależnych. Wystarczy tu przytoczyć ustalony przez Sąd pierwszej instancji istotny fakt niewystępowania przez pozwaną (wbrew swym obowiązkom) z reklamacjami przesyłanej do odbiorców makulatury, którzy potwierdzali mniejszą ilość wysłanej makulatury. Pozwana zamiast wystąpić do przewoźnika (który zgodnie z umową ponosił pełną odpowiedzialność za przesyłkę) lub odbiorcy z reklamacjami, wystawiła dowody wydania „MW” na ilości makulatury podane przez odbiorców. Zgodnie z oświadczeniem o odpowiedzialności materialnej pozwana powinna dokonywać wydawania powierzonego mienia za pokwitowaniem zgodnie z rzeczywistą ilością. W ocenie Sądu Najwyższego była to jedna z głównych przyczyn niedoboru, która nie może stanowić podstawy do zwolnienia się przez pozwaną od odpowiedzialności za szkodę na podstawie art. 124 § 3 KP. W tych okolicznościach nie może wchodzić w rachubę całkowite zwolnienie się pozwanej od odpowiedzialności, pomimo przyczynienia się Spółdzielni do powstania szkody z powodu tolerowania takiej praktyki pozwanej, która była doświadczonym pracownikiem świadczącym pracę przez kilkanaście lat na stanowisku materialnie odpowiedzialnym. Badając zasadność zarzutu kasacji naruszenia art. 124 § 3 KP w świetle całokształtu ustaleń Sądu pierwszej instancji, uznanych przez Sąd Apelacyjny za prawidłowe, Sąd Najwyższy nie dopatrywał się potwierdzenia zarzutu błędnej wykładni wymienionego przepisu przez Sąd drugiej instancji.

W tym świetle okazuje się, że kasacja nie ma usprawiedliwionych podstaw. Dlatego Sąd Najwyższy na zasadzie art. 393¹² KPC orzekł, jak w sentencji.

=====